

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ח' הסע' 108107 תשפ"א י"א א' י"א 502
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: ראיה רוחנית

איזה רוח שהולכת כנגדו ואמרה לו, חזור בך כי אותו אדם שב מחטאו. אבל אותו נחש רע לא ציית, עד שיתנו לו כופר במקום אותו האדם שנתחייב מיתה, כי כך דרכו של הנחש גם למעלה וגם למטה, כיון שניתנה לו רשות להרוג איזה אדם, לא חוזר מדרכו, עד שמשלים אותו הדין הרע או שיתנו לו רשע אחר במקומו בכופר, כי לא ישוב ריקם כיון שניתנה לו רשות להזיק".

אמרו החברים לרבי אלעזר: "תינח כל דא - הבנו את דבריך, אבל אותו גוי שאמרת שניתן כופר תחתיו במה ידעת"?

אמר להם: "אותה רוח שאמרה לנחש שהיהודי חזר בתשובה גם אמרה לנחש שאותו גוי יהיה כופר".

אומר הזוה"ק: "תוהו חבריא" - תמהו החברים על השגותיו של רבי אלעזר.

אמר רבי אלעזר: "חברים, נלך ונראה, כי הנחש כבר עשה מה שעשה".

התקרבו לסלע אחד שהיה בו מערה וראו שם גוי מת, ואותו נחש כרוך על עקבו ועולה על צווארו ושוב יורד על עקבו. ולידו כיס של דינרים שגזל מיהודי אחד ועוד היכה אותו. לקח רבי אלעזר את הארנק ואמר: "ברוך רחמנא שבהכל עושה את שליחותו". וחזרו חזרה לאותו מקום בו ישבו מקודם. ואז רבי אלעזר דורש על "ואתן אדם תחתיו" אל תקרי אדם אלא אדום.

בַּיְנֵימֵינוּ, בְּעוֹדָם יוֹשְׁבִים, הִיהוּדִי שֶׁנִּגְזַל בָּא מִהַדְרָךְ עִיף וּמֵתָשׁ מִחֶמֶת חֶם הַשָּׁמֶשׁ, וְהִצְדִּיק עָלָיו אֶת הַדִּין וְאָמַר: רַב־שׁוֹעַ גְּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנָי שְׂאִינִי חוֹשֵׁשׁ עַל הַמְּכּוֹת שֶׁקִּבַּלְתִּי וְעַל הַפְּסָף שֶׁנִּגְזַל מִמֶּנִּי, כִּי בְּדִין נַעֲשֶׂה מִה שֶׁנַּעֲשֶׂה, אֲבָל יֵשׁ לִי אֲבָא וְאִמָּא זְקֵנִים שְׂאִין לִי בְּמָה לְפָרְנֵס אוֹתָם, וְעַל זֶה אֲנִי דוֹאֵג, וְעוֹד יוֹתֵר אֲנִי מִצְטַעֵר, כִּי קָשֶׁר אֶחָד מִהַדִּינָרִים שֶׁהִיָּה בְּצִרּוֹר שֶׁיֵּדָ לְעֵנִי הַצְרִיךְ לְחַתֵּן אֶת בִּתּוֹ הָעֲנִיָּה, עֵתָה מִה יַעֲשֶׂה? מֵאֵרִיָּה דַעֲלָמָא עַל צַעֲרוֹ שֶׁל הָעֲנִי אֲנִי מִצְטַעֵר. וְכך הוּא מֵאֵרִיךְ בְּדַבְרִים נוֹסְפִים כְּפִי שֶׁמִּפְרֵט הַזּוה"ק.

רבי אלעזר שומע את דבריו של האיש, וניגש אליו ואמר לו, "אל תירא זכאה קשוט, שאם לא היית זכאי, הקב"ה לא היה עושה לך נס גדול כזה, ובתחילה קח את הארנק ותראה מה שעשה הקב"ה בשבילך".

הזוהר חדש (פרשת בלק סו.) מספר, אחרי שהיו רבי אלעזר ורבי אבא והחבריא בביתו של רבי יוסי דפקיעין וראו שם בעיניהם תחיית המתים, הלכו לבקר את חמיו של רבי אלעזר, והשמש היתה חזקה מאוד, וראו את השדה עם עשבים יפים ומים זורמים מכל צד. ישבו שם ואמר רבי אלעזר, כמה יפה המקום הזה לנוח בו.

בעוד שהם יושבים עבר לפנייהם נחש גדול, אמר רבי אלעזר לנחש: נחש נחש, נטה לך מדרכך כי אותו האיש שלחשו לך מן השמים שתהרוג אותו, כבר שב והתחרט על מה שעשה, ולא יוסיף עוד לחטוא. תמהו החברים על מה שרבי אלעזר מדבר עם הנחש, אמר רבי אבא לרבי אלעזר: מה אתה מדבר עם הנחש? אמר לו רבי אלעזר: תשתוק, כי אחר כך אפרט לך.

ממשיך רבי אלעזר לדבר אל הנחש: "נחש נחש, אחר שלחשו לך מן השמים שתהרוג לאותו האיש שחטא, התחרט אותו האיש וקיבל עליו ברצונו הטוב שלא ישוב לזה החטא לעולם, לכן נטה לך מדרכך".

עמד הנחש במקומו.

חזר רבי אלעזר ואמר לנחש: "נחש נחש, אני יודע מה שאתה רוצה, חזור מדרכך, כי בא גוי רשע שעשה רעה ליהודי, והוא ישן במערה שלך, לך והרוג אותו".

מיד חזר הנחש ודילג דילוגים לפנייהם.

אמר רבי אלעזר לחברים: "חברייא, אם לא הייתי כאן כמה רעות היה עושה הנחש הזה, כי יהודי אחד חטא, ועד שלא שב בתשובה לחשו מן השמים לנחש להרוג אותו, ובתוך כך אותו יהודי התחרט על חטאו, ואמר ביודיו שלא ישוב לזה החטא לעולם, ועל כן הוא ניצל מן הדין והעונש של מעלה".

שאלו החברים את רבי אלעזר: "איך ידעת את כל הענין הזה"? השיב להם: "סימן נתן לי אבי רבי שמעון, ועל ידי זה הכרתי בו".

אמרו לו החברים: "תינח הנחש שהיכרת בו, אבל איך ידעת שהאדם שחטא התחרט על חטאו"?

אמר להם: "כשהלך הנחש קשקשיו היו עולים וזנבו היה זקוף, והוא הלך בחיפזון וזה הוא הסימן שהולך להרוג איזה אדם. והיתה

לקחוהו למערה בה היה הגוי מת ונחש כרוך על צווארו, השתטח אותו יהודי על העפר, והודה ושיבח לבורא עולם על הנס שעשה עמו, וקם ונישק את ידו של רבי אלעזר ושל החברים. ואמר, עכשיו הוא רואה שנעשה לו הנס בזכותם ולא בזכותו כי הוא קיבל על עצמו את הדין, ולא ביקש נקמה באותו גוי, וכשהוא רואה שהנחש נקם באותו גוי, הוא מבין שזה בזכותם ולא בזכותו.

חזרו אל המערה ורואים עדיין את הנחש נוקם בגוי ההוא. פנה רבי אלעזר לנחש ואמר לו: "נחש נחש, כל מה שעשית יפה עשית, והראת את כוחך בגוי שעשית בו נקמות רבות, וכבר ראינו זאת שלש פעמים, מכאן והלאה הסתתר במערה שלך ואני גוזר עליך שלא תזיק לשום בריה בעולם".

נפרד הנחש, הוריד ראשו והלך משם.

אמר רבי אלעזר לאותו יהודי שנגזל, קח את השלל של שונאך, כי כיס של דינרי זהב יש אצלו, אבל את בגדיו ואת כליו אל תיקח כי הם של הסטרא אחרא, ולך למקום פלוני ותמצא שם אדם שמתה אשתו ותן לו את דינרי הזהב, לפי שאותו אדם יש לו בן שקוראים לו שמעון, שיצא עם ספינה לסחור במדינת הים ובנו של הגוי הזה גזל ממנו את דינרי הזהב, ונתן לאביו שישמור לו, לכן תן את הכיס לאביו שישמור לבנו שבקרוב יבוא אליו. ואכן אותו יהודי לקח את הדינרים.

אמר רבי אבא לרבי אלעזר: "בכל הדרך היו לנו תמיהות בכל מה שראינו אצלך, אבל עכשיו תמיהות על גבי תמיהות, איך אתה יודע את כל זה?"

אמר להם: "דבר זה אינו מסימנים שלימדני אבי אלא רוח הקודש שלי שעל ידה אני מסתכל בכל המציאות ואני רואה בעיני השכל כאילו אני רואה בעיני הגשמיות".

הלכו כל החברים ואותו יהודי עמהם אל חמיו של רבי אלעזר ומצאוהו שיושב על מיטתו ועוסק בתורה, ברכו עליו רבי אלעזר והחברים ברוך רופא חולים.

הרמ"ק מבאר על מה שאמר רבי אלעזר שראה את כל המעשה כאילו ראה בעיניו הגשמיות, הענין הוא, כי הנשמה ראויה לדעת כל מה שיהיה במציאות בעולם, כי כמו שאדם הגשמי יודע את גופו כולו כאחד, כך הנשמה הרוחנית יודעת את המציאות כאחד מפני שאין מונע, וראוי היה לכל הנשמות להשיג השגה זו, אלא מפני שהם מתלבשות בחומר, החומר הזה משמש למסך מבדיל לעיני שכלו. אבל הצדיקים שאין נשמתם מלובשת בחומר, כי היא דבוקה ברוחניות העליונה, לכן יודעים כל המציאות. ולכן רבי אלעזר שנשמתו היתה דבוקה ברוחניות העליונה, היה כל העולם לפניו כמו כל גופו, ונשמתו היתה דבוקה בשכל המנהיג הכל ויודע הכל, לכן ידע את כל הנעשה בעולם.

חוש הראיה הוא תכונה גשמית, אולם יש בחינה של 'ראיה רוחנית', כמבואר בדברי המהרש"א במסכת שבת (פח: ד"ה לכשתעשי) וז"ל: נראה לי שיש לאדם ראיה חושית וראיה שכלית, והן הן השני עיניים, בתחילה היה לבן שלם באחת מעיניו היינו ראיה שכלית שאמרת 'נעשה ונשמע' ולכשתקיים ותעשי, יהיה ליבך שלם עמי בשתי עיניך, גם בראיה חושית שנופל בו לשון העשייה ממש. עכ"ל.

ויבואר הדבר על פי דברי השל"ה הקדוש (פרשת לך לך, תורה אור אות ג') וז"ל: והוא כדרך שמצאתי בשם הרב מזרחי בפסוק (בראשית טז, יג) 'וַתִּקְרָא שֵׁם ה' הַדְּבָר אֲלֵיהָ אֵתָהּ אֵל רָאִי כִּי אֶמְרָה הַגֵּם הַלֵּם רְאִיתִי אַחֲרַי רָאִי'. הענין, הגר היתה מסופקת בראיה שלה שהיתה רואה במראה, אם הוא מלאך ה' דהיינו אור או אור המראה הזה

הוא אור גשמי. והוכיחה כי הוא אור רוחני, דאילו היה גשמי אם כן איך תוכל לראות ראיה אחר ראיה, דדבר ידוע הוא מי שרואה באור גדול גשמי כמו באור החמה ביותר שרואה עיניו כהות, וההיפך באור רוחני ביותר שמסתכל ומשיג ביותר בא לתוספת השגה, כי יגיעתי ומצאתי תאמין. זהו שאמרה "אתה אל ראי" בודאי, מאחר ש'ראיתי אחרי רואי'. ע"כ.

הרי לנו כי ראיה רוחנית היא מתגברת ועולה, ולכן רבי אלעזר כאשר רואה את הנחש שיוצא להרוג בתחילה, התפלוא התלמידים וחשבו שזו ראיה גשמית בעלמא, ואכן בתחילה מסכים עמהם רבי אלעזר ואומר להם כי ידע על פי סימנים שנתן לו אביו, אבל אחר כך כי הראיה מתווספת ועולה והוא מגלה ורואה עוד דברים נסתרים, אזי הוא מגלה להם כי זו ראיה בעיני השכל שהיא ראיה רוחנית.

בזה נבוא ונבאר מה שכתב רש"י על הפסוק (יתרו כ', ט"ו) 'וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלְּפִידִם וְז'ל: מלמד שלא היה בהם אחד סומא, ומנין שלא היה בהם אלם? ת"ל "ויענו כל העם". ומנין שלא היה בהם חרש? ת"ל "נעשה ונשמע". ע"כ.

היינו, מנין שלא היה בהם סומא, ר"ל כי אם האדם אינו רואה מסוף העולם ועד סופו בראיה רוחנית, הוא נקרא סומא, וזהו שאמר מנין שלא היה בהם סומא, והיו רואים 'ראיה רוחנית' תלמוד לומר "וכל העם רואים את הקולות", הרי שזכו לראות ראיה רוחנית ויכלו לראות מסוף העולם ועד סופו.

גם בתורה שייך "ראיה רוחנית", כמו שאומר התנא באבות על הלומד תורה לשמה "מגלין לו רזי תורה", ומבאר את הדברים הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצוק"ל בספרו רוח חיים עמ"ס אבות וז"ל: "כי באמת כל הרזין וסודות התורה המה מפורשין ונגלין ממש, אבל טח מראות עינינו, וגם בנגלות התורה לפעמים אדם יגע על דבר קטן וקל, מה שלאחר שהוא מבין הוא עומד ומשתאה ומתמה על עצמו על מה זה טרח הרבה בזה, והלא דבר פשוט הוא, אך האדם לפעמים מוכה בסנורים" - קודם עמלו, המחיצה הגשמית מאפילה על הראייה הרוחנית בהבנת עומקן של דברים, אמנם בכח עמלו ויגיעו זוכה לסלק את המחיצות, ורואה את פני הדברים ממבט של ראיה רוחנית גבוהה יותר, עתה הוא רואה את הדברים כפשוטים המובנים מאליהם, עד כדי שאיננו מבין למה לא הבין זאת קודם. "ואם יעסוק בה לשמה, יגל ה' עיניו ויסיר ממנו מסך העיורון וכמ"ש דוד (תהלים קי"ט, ח"ח) 'גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך', וכמ"ש כ והאר עינינו בתורתך, וזהו שאמר ומגלין לו רזי תורה". ע"כ.

בזה נבין מה שכתב בספר שבט מיהודה (פרשת ויקהל עה"פ ולהורות נתן בליבו) וז"ל: שמעתי מתלמיד נאמן של מרן חותני זקני בעל החתם סופר זלה"ה ז"ע ששמע מפיו הקדוש של החתם סופר, דמי שאינו יודע ש"ס ופוסקים אינו יכול להיות בעל רוח הקודש, ומי שיודע ש"ס ופוסקים אשר למד לשמה בודאי הוא בעל רוח הקודש. ע"כ.

כי לימוד תורה לשמה מפקח את העיניים הרוחניות, ולכן זוכה לרוח הקודש.

וכמו שמצינו בנידה (ל:): שהתינוק במעי אמו לומד מפי מלאך את כל התורה כולה, וכן רואה מסוף העולם ועד סופו, כי על ידי שזוכה לדעת את כל התורה, זוכה אף לעיניים רוחניים ולראות מסוף העולם ועד סופו.